

Kriminalita a úspěšnost policie v očích české veřejnosti

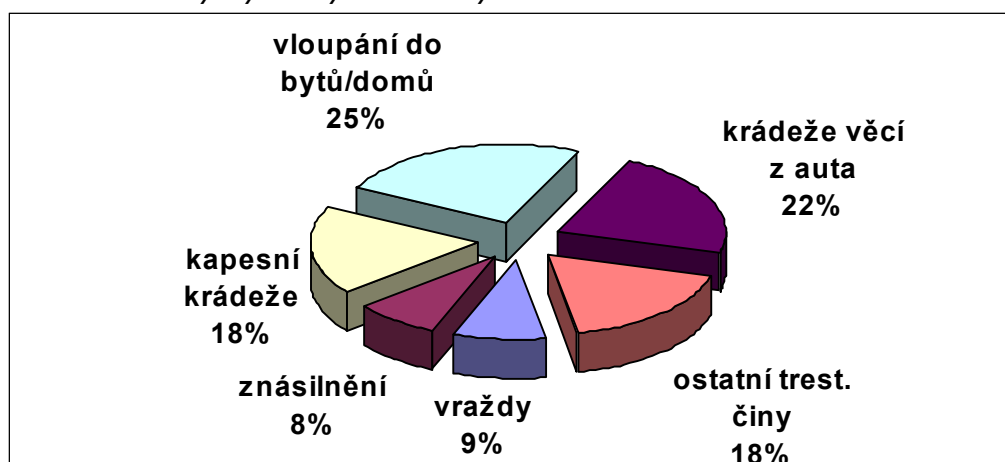
Technické parametry

Výzkum:	Naše společnost 2003
Otázky:	OB.14, OB.15, OB.16
Termín terénního šetření:	3.3. – 10.3.2003
Počet respondentů:	1110
Reprezentativita:	obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Výběr respondentů:	kvótní výběr
Zveřejněno dne:	9.4.2003
Kód tiskové informace:	ob30409
Zpracoval:	Jiří Vinopal

Jaký je obraz struktury kriminality v očích české veřejnosti? Odpovídá realitě, nebo je zkreslený působením zpráv v médiích či osobní zkušeností? A jaká je představa o úspěšnosti policie při odhalování některých trestných činů? Je veřejností spíše podceňována či naopak nadhodnocována? To jsou některé otázky, řešené březnovým výzkumem CVVM.

Jednou ze zjišťovaných věcí byl obraz struktury kriminality, jaký si vytvářejí obyvatelé České republiky. Protože nemělo jít o kriminologický výzkum, nýbrž o výzkum veřejného mínění, postačilo pro tento účel vybrat pět trestných činů, které mají respondenti zhodnotit. Jejich úkolem bylo odhadnout velikost podílů, které jednotlivé skutky tvoří z celku všech kriminálních činů, vyšetřovaných během roku policií ČR.¹⁾

Graf 1.: Podíly vybraných trestných činů na celkové kriminalitě

¹ „Jaký podíl ze 100% všech trestných činů, které během roku vyšetřuje policie ČR, podle vás připadá na následující skutky?“

Vzhledem k formátu zadání této otázky, kdy je posuzováno pouze 5 vybraných činů, a její obtížnosti co se týče informovanosti, nelze očekávat, že by se dotazovaní vyslovovali příliš přesně, o čemž svědčí srovnání jejich odpovědí s oficiální statistikou Policejního prezidia ČR. Proto absolutní výše jimi odhadovaných podílů nemohou být směrodatným ukazatelem správnosti či pokřivenosti jejich obrazu! Mnohem přesnějším ukazatelem jsou v této situaci spíše vzájemné proporce mezi sledovanými skutky a jejich celkové pořadí. Srovnání je zřejmé z následující tabulky:

Tabulka 1.: Podíl vybraných trestných činů na celku 100% všech trestných činů, spáchaných během roku na území ČR

	Podle Policejního prezidia ²⁾	Podle respondentů
vraždy	0,06	9
znásilnění	0,2	8
kapesní krádeže	3,2	18
vloupání do bytů/domů	3,2	25
krádeže věcí z auta	18	22
ostatní trest. činy	75,3	18
CELKEM	100%	100%

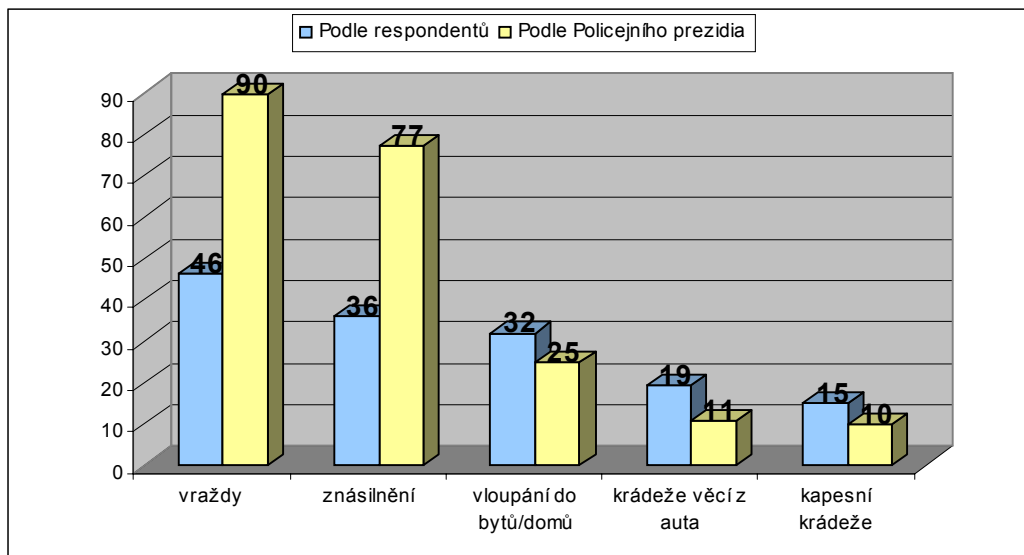
Jak se očekávalo, představa o podílu uvedených trestných činů na celkové kriminalitě se od oficiálních údajů poměrně výrazně liší. Stejně tak ani představa o struktuře kriminality reálnému stavu příliš neodpovídá. Je zřejmé, že ve skutečnosti ojedinělé činy, jakými jsou vraždy či znásilnění, jsou v očích veřejnosti výrazně nadhodnoceny jak v absolutních číslech, tak v porovnání s ostatními skutky. Např. zatímco reálně je znásilnění 16krát méně, nežli vloupání do bytů, podle české veřejnosti je jich méně pouze 3krát. Zatímco jedna vražda ve skutečnosti připadá na 50 vloupání, podle veřejnosti připadá na stejný počet vloupání 18 vražd. V podobném duchu lze pokračovat i v souvislosti s krádežemi věcí z auta. Ačkoli podle statistik jde zdaleka o nejčastěji páchaný trestný čin, (6krát častější, než vloupání nebo kapesní krádež) veřejnost jej tak rozhodně nevidí. Podle ní jsou krádeže věcí z aut stejně časté jako krádeže kapesní a pouze zhruba 2krát častější, nežli vražda či znásilnění, ačkoli ve skutečnosti je jejich poměr nesrovnatelně vyšší. Pro úplnost ještě dodejme, že nejčastěji páchaným trestným skutkem je podle české veřejnosti vloupání do bytu nebo domu, ačkoli ve skutečnosti takové frekvence zdaleka nedosahuje.

O důvodech takto pokřiveného obrazu můžeme bohužel pouze spekulovat, neboť, jak již bylo zmíněno, nešlo o komplexní kriminologický výzkum, nýbrž o orientační a popisný pohled do zkoumané problematiky. Je velice pravděpodobné, že na utváření obrazu kriminality u veřejnosti mají silný vliv především dvě důležité okolnosti. Jednak je to osobní zkušenost s jednotlivými druhy trestných činů, která může zapříčinit jejich nadhodnocení v očích daného člověka, jednak je to obraz kriminality, který vytvářejí média. Zde lze předpokládat, že časté přinášení zpráv o mediálně atraktivních událostech, jakými jsou vraždy či znásilnění (v porovnání s ostatními, méně „atraktivními“ trestnými činy) má nezanedbatelný vliv na vznik nepřesných představ o jejich skutečné frekvenci v realitě.

² Zdroj: Internetové stránky Ministerstva vnitra ČR

Co se týče odhadování úspěšnosti práce policie, není situace o mnoho příznivější. V celkovém hodnocení³⁾ se česká veřejnost sice příliš nemylí, když předpokládá, že celkově se podaří policii objasnit 45% ze všech činů (oficiální statistika uvádí 41%), nicméně při hodnocení úspěšnosti práce ve vztahu k jednotlivým trestným činům, již takové shody dosahováno není.⁴⁾ Zjištěné výrazné nepřesnosti jsou znázorněny v následujícím grafu.

Graf 2.: Procento objasněných trestných činů

Výrazně podhodnoceny jsou výsledky policie zejména právě u mediálně atraktivních trestných činů vraždy a znásilnění, nadhodnoceny pak u vloupání a krádeží. I zde lze podle mého názoru hledat paralelu pokřivenosti obrazu úspěšnosti policejní práce s oněmi dvěma vlivy, uvedenými výše. Osobní zkušenost respondenta má vliv zejména v souvislosti se spokojeností s tím, jak se policie stará o pořádek a bezpečnost v místě jeho bydliště. Výsledky ukázaly, že čím je respondent s prací policie celkově spokojenější, tím větší úspěšnost její práce předpokládá a naopak, čím je s činností policie nespokojenější, tím pesimističtější jsou jeho představy o úspěšnosti při vyšetřování spáchaných trestných činů. Podobné konstatování lze pronést i v souvislosti s obavami, které respondent vyjadřuje, když s růstem obav klesá důvěra v úspěšnost policejní práce a naopak.

Vliv mediálního působení lze podle mého názoru vysledovat zejména ve faktu rozdílného hodnocení dvou skupin trestných činů, jak vykrytalizovaly v našem výzkumu. Zatímco vraždy či znásilnění jsou mediálně atraktivní samy o sobě a to pokud možno co nejdříve po jejich spáchání, o vloupání a krádežích se z médií dozvídáme většinou až ve chvíli, kdy došlo k odhalení nějaké organizované skupiny, zloděje po dlouhé sérii vloupání apod. Proto může být veřejností předpokládána úspěšnost policie v prvním případě podhodnocena (častěji se dozvíme o spáchání vraždy, nežli o jejím vyřešení), zatímco ve druhém případě naopak nadhodnocena (o dopadení organizované skupiny kapsářů se dozvíme častěji, nežli o jednotlivém případě kapesní krádeže).

³⁾ „Kdybyste měl nakonec udělat takový souhrnný odhad, kolik procent ze všech spáchaných trestných činů se podle vás policii podaří během roku objasnit?“

⁴⁾ „A kolik procent z následujících druhů trestných činů je podle vás během roku policií objasněno?“